# VOORBIJ HET GEMIDDELDE

**In onze jaarboeken, die wij al sinds 1990 uitbrengen, proberen wij te vangen hoe de Brabantse samenleving zich ontwikkelt. In het bijzonder wat Brabanders bezighoudt en beweegt. 31 januari presenteren wij ons jaarboek 2018: Voorbij het gemiddelde.**

Het is niet eenvoudig bewegingen die niet direct zichtbaar zijn, maar waarvan we merken dat ze aan de oppervlakte veel in gang zetten, inzichtelijk te maken. We hebben geen magische 'stroomdetector', al komen we met Big Data wel iets dichterbij. Wellicht kunnen we ooit alles wat ons bezighoudt met een druk op de knop inzichtelijk maken. Een weerslag van ons collectieve brein.

Tot dan doen we het met onderzoek en reflecties op de uitkomsten daarvan. Ook in dit instant magazine vind je verschillende van onze onderzoeken terug. Over ons erfgoed bijvoorbeeld - over kerken en boerderijen. Over de wensen die Brabanders hebben ten aanzien van de ontwikkeling van het Openbaar Vervoer. Over de staat van de culturele sector in Noord-Brabant: 'Waarde van Cultuur'. En in de Expeditiegids Brabant hebben we samen met Brabantadvies en Telos, de belangrijkste opgaven, perspectieven en cijfers beschreven die voor de ontwikkeling van Brabant richting 2030 van belang zijn.

Onze onderzoeken doen we nooit alleen, maar juist met de mensen over wie het gaat. En met de beleidsmakers en bestuurders die beweging willen organiseren. Dat geeft inzicht in wat leeft en soms ook in wat daaraan ten grondslag ligt. Maar het levert - natuurlijk - ook nieuwe vragen op. Bijvoorbeeld over wat op lange termijn de betekenis gaat zijn van digitalisering op ons persoonlijk welbevinden. Of hoe een nieuwe verantwoordelijkheidsbalans er uit gaat zien. En of onze beschaving wel steeds beschaafder wordt. En wie bepaalt eigenlijk wat beschaafd is?

## Presentatie 31 januari

We nodigen je van harte uit om 31 januari met ons mee te denken over de onderstromen in de samenleving. Voor nu wensen we je mooie feestdagen en alvast een goed begin van het nieuwe jaar, met een prettige onderstroom.

Meld je aan voor de presentatie van het PON Jaarboek 2018 !

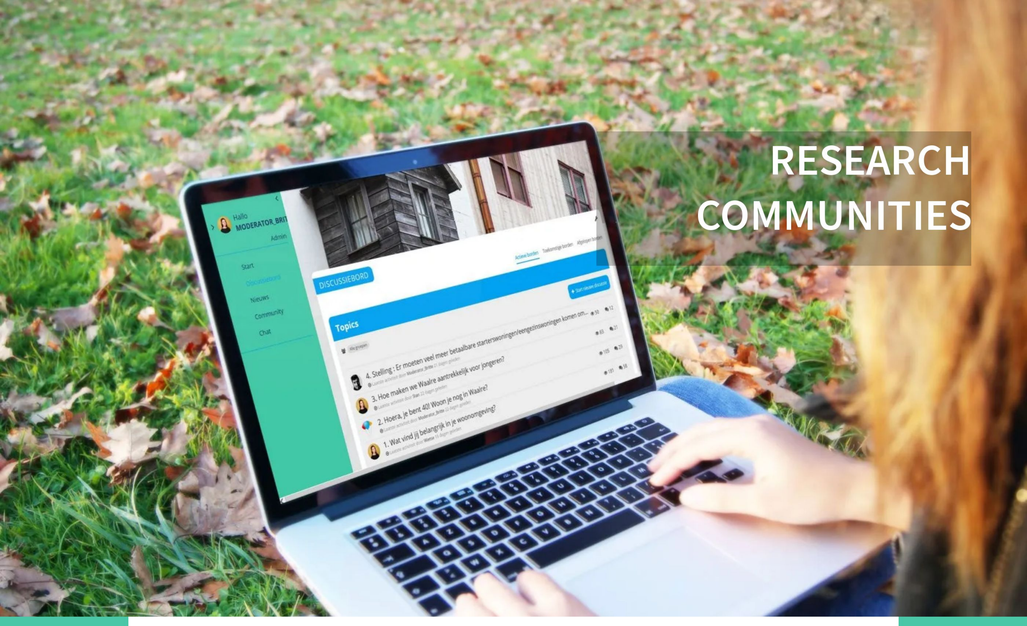


# RESEARCH COMMUNITIES

## Een research community, wat is dat eigenlijk?

**Een research community is een besloten (onderzoeks)platform waarop een groep mensen gedurende een bepaalde periode (vaak één of twee weken), online met elkaar in gesprek gaat. Het is een manier om online met elkaar te discussiëren over een specifiek onderwerp of thema. Deelnemers aan een research community krijgen gedurende de looptijd een aantal vragen of opdrachten voorgelegd die zij beantwoorden. Daarnaast kunnen zij reageren op de reacties van anderen en online met elkaar in gesprek gaan.**

Het PON heeft zich gespecialiseerd in onderzoek via research communities. Via verschillende technieken zoals discussieplatformen, polls of storytelling geven de deelnemers diepgaande informatie over het te onderzoeken onderwerp. De interactieve onderzoeksmethode leent zich uitstekend voor verdiepend onderzoek, verkenning van toekomstbeelden, observeren van signalen uit de samenleving en het gezamenlijk vormgeven van nieuwe initiatieven.
Bij elke research community fungeert een PON onderzoeker als moderator. De moderator stelt de vragen en is het aanspreekpunt voor communityleden. Middels een research community krijgen we in een relatief korte tijd rijke kwalitatieve informatie die ons helpen om een kwestie in beeld te brengen of bepaalde onderzoeksvraag te beantwoorden.
Gezamenlijk met de opdrachtgever bepalen we de doelgroep van de community en de vragen die beantwoord dienen te worden. Meestal streven we naar zo'n 50-70 actieve deelnemers, maar een kleinere community kan natuurlijk ook.

## Waarom een research community

Deelnemers kunnen vanuit huis of onderweg inloggen op hun pc, laptop, tablet of mobiele telefoon; op het moment dat het hem of haar uitkomt! Dat is bijvoorbeeld handig wanneer deelnemers geografisch verspreid wonen en omdat mensen vaak niet op eenzelfde dag en tijdstip beschikbaar zijn. Ook is een voordeel dat je andere mensen kunt bereiken, mensen die misschien wat schuw zijn om aan een fysiek groepsgesprek deel te nemen, maar wel willen deelnemen aan een research community. Ook voor jongeren spreekt een online community meer aan dan een fysieke bijeenkomst. In de research community kan iedereen zijn of haar zegje doen en het mooie ervan is dat de deelnemers ook op elkaars reactie kunnen reageren. Op die manier halen we rijke en verdiepende informatie op.

Klik voor meer informatie over onze research communities!

## Inspiratie en voorbeelden

Het PON heeft inmiddels veel ervaring met research communities. De drie meest recente hebben we dit najaar georganiseerd.

### Research Community Nieuwe Woonvormen

Met initiatiefnemers van niet-traditionele woonvormen, wethouders en ambtenaren van Brabantse gemeenten en experts op het gebied van nieuwe woonvormen zijn we in gesprek gegaan aan de hand van een drietal brede vragen. Wat is er nodig om niet-traditionele woonvormen ruim baan te geven? Waar lopen initiatiefnemers tegenaan? Wat zijn mogelijkheden? De inzichten vormen input voor het beantwoorden van de motie 'Ruim baan voor nieuwe woonvormen' die op 20 april 2018 door VVD in Provinciale Staten is ingediend. De resultaten worden als onderdeel meegenomen in de tussentijdse beleidsevaluatie van de Brabantse aanpak door de provincie Noord-Brabant en in de voortgangsrapportage van de Brabantse Agenda Wonen.

### Online Wooncafé Waalre

In de gemeente Waalre hebben alle inwoners van 18 tot 35 jaar een oproep gehad om hun mening kenbaar te maken over het wonen in Waalre in een Online Wooncafé. Een week lang zijn we met inwoners in gesprek geweest over hoe zij het wonen in Waalre ervaren. Wat gaat goed? Wat kan beter? Waar moet de gemeente Waalre zich in de toekomst op richten? De resultaten bieden input voor de nieuwe woonvisie van de gemeente Waalre.

### Research Community VAB's (Vrijkomende Agrarische Bebouwing)

De Provincie heeft het PON gevraagd de balans op te maken over de voortgang van de Brabantse aanpak leegstand van Vrijkomende Agrarische Bebouwing. Via een research community gingen we in gesprek met wethouders en ambtenaren van Brabantse gemeenten, eigenaren van VAB's (agrariërs), deskundigen van het platform VABIMPULS en experts op het thema. Waar loopt men tegenaan bij de aanpak van leegstand in het buitengebied? Wat gaat goed binnen de aanpak Leegstand? Hoe zou de provincie haar aanpak in de toekomst (verder) kunnen versterken?

### Research Community Oisterwijk

Leden van het Burgerpanel Oisterwijk zijn door de gemeente uitgenodigd om eens via een andere manier dan via het panel met de gemeente mee te denken. Via een research community zijn we vijf dagen lang met inwoners in gesprek gegaan over maatschappelijke voorzieningen in de gemeente waar je als inwoner gebruik van kan maken. Wat vinden inwoners aantrekkelijk in hun woon- en leefomgeving? Wat wordt er gemist? Hoe kan actief burgerschap gestimuleerd worden? Wat hebben inwoners nodig om zelfredzaam te kunnen zijn? En wat is belangrijk om je veilig en gezond te kunnen ontwikkelen? De resultaten van de community vormen, samen met andere opgehaalde informatie, input voor het Koersdocument Sociaal Domein.

Ontvang ons digitaal magazine

HET PON

# VOORBIJ HET GEMIDDELDE

## De onderstromen in de Brabantse maatschappij

**Over het algemeen gaat het goed met Brabant. Maar wat vertellen die gemiddelden nu eigenlijk? Wie en wat gaan er achter die gemiddelden schuil? En wat laten die gemiddelden níet zien? Voor ons een aanleiding om het jaarboek van 2018 te richten op juist die elementen die soms wat onderbelicht blijven. Op zaken waarvan we weten dat ze er zijn, maar waar minder aandacht voor is; omdat het 'gemiddeld gezien' wel goed gaat. Het bracht ons op het idee om vier zogenaamde maatschappelijke onderstromen uit te werken en te belichten.**

Het PON heeft vier thema's gekozen die dichtbij ons onderzoeksdomein liggen en waarin we duidelijke onderstromen herkennen. We kozen voor **flexibilisering van de arbeidsmarkt**. De 24-uurs economie beïnvloedt de consument, maar ook werkgevers en werknemers. Welke maatschappelijke effecten liggen op de loer? Daarnaast zoomen we in op **digitalisering**. We gebruiken internet voor onze informatie, belastingen, communicatie, aankopen en nog veel meer. Voor een belangrijk deel maakt dat ons leven gemakkelijker, maar er zijn ook steeds meer negatieve effecten te benoemen. Hoe zit het precies met die negatieve implicaties en welk effect hebben ze op de samenleving? Als derde thema kozen we voor **duurzaamheid**. We moeten als samenleving de schouders eronder zetten om opwarming van de aarde tegen te gaan. Maar wat als je de middelen niet hebt om duurzame maatregelen te nemen? Of als je gewoonweg niet gemotiveerd bent om te verduurzamen? Als laatste thema hebben we het over **burgerparticipatie** anno 2018. Wat zijn de kansen en bedreigingen van de participatiesamenleving? Overvragen we burgers en dreigt een tweedeling te ontstaan of valt dat eigenlijk allemaal wel mee?

## Jaarboek presentatie

We presenteren ons jaarboek 2018 tijdens een bijeenkomst op donderdag 31 januari van 14:30 tot 17:00 in Tilburg (de exacte locatie volgt later). Naast een kort inhoudelijk programma willen we graag met u in gesprek over onderstromen die nog meer in de samenleving merkbaar zijn. Waar maakt u zich zorgen om? Of wat verdient juist extra aandacht? We nodigen u van harte uit om met ons mee te denken!

Meld je aan voor de presentatie van het PON Jaarboek 2018

Ontvang ons digitaal magazine

# DE TOEKOMST VAN HET OV IN BRABANT

**Het openbaar vervoer zoals we het nu kennen zal de komende jaren ongetwijfeld veel veranderen, denk aan snapp-car, OV-fietsen of zelfs zelfrijdende shuttlediensten. De provincie Noord-Brabant wil zo goed mogelijk omgaan met deze veranderingen en inspelen op de behoeftes van de Brabantse burgers. De provincie is daarom druk bezig met het herzien van haar OV plannen, op basis van input van Brabantse burgers.**

Om de provincie te ondersteunen hebben wij een onderzoek uitgevoerd onder Brabantse burgers via ons Brabantpanel. Op deze manier hebben we in kaart gebracht waarom Brabanders wel of niet het OV gebruiken, en wat zij zouden willen veranderen aan het OV. Daarnaast onderzochten we van welke vervoersmiddelen Brabanders het meest gebruik maken (auto, fiets, etc.) en waarom dat zo is.

Jongeren (en niet geheel verrassend, met name studenten) maken het meest gebruik van het openbaar vervoer. De voornaamste reden die zij geven is de kosten van de reis. De auto wordt gemiddeld genomen door Brabanders het vaakst om van en naar werk te reizen. Reistijd en reisafstand worden genoemd als belangrijkste redenen om de auto te gebruiken. Als belangrijkste redenen voor keuze voor het OV wordt gegeven dat de locatie makkelijk bereikbaar is met OV, zoals een stadscentrum. Maar het OV wordt ook gezien als een veilige en duurzame manier van reizen.

Negatief is dan weer dat aanzienlijk minder mensen van mening dat zijn dat ze met het OV sneller zijn en daardoor tijd winnen ten opzichte van gebruik van eigen vervoer. Ook vinden weinig mensen dat ze zekerheid hebben dat ze op tijd aankomen en dat zij volledige privacy hebben tijdens hun reis.
Brabanders geven aan van het OV gebruik te zullen gaan maken als deur tot deur vervoer wordt aangeboden, of als het goedkoper wordt. Zo'n driekwart van de Brabanders is van mening dat het OV te duur is, hoewel duurzamer dan de auto en dat stadscentra het best bereikbaar zijn met het OV.

Slechts één op de tien Brabanders maakt wel eens gebruik van deelfietsen (OV-fiets) of deelauto (bv. Greenwheels). Meer dan de helft van de Brabanders ziet ook geen toegevoegde waarde in de toekomst voor het deelconcept. Voor een ander deel van de Brabanders zou het verlagen van de kosten van deelauto's of een ruim voldoende aanbod van die deelauto's toch de doorslag kunnen geven om in de toekomst toch gebruik te maken van een deelauto.

## Maak je wel eens gebruik van deelconcepten?

Voor de gehele populatie geldt dat 56% geen gebruik maakt van deelconcepten en ook voor de toekomst geen toegevoegde waarde ziet om dit te gaan gebruiken. Onder jongere generaties (16-29 jaar en 30-39 jaar) zijn deze percentages veel lager (respectievelijk 39% en 33%) – zij maken op dit moment vaker gebruik van deelconcepten en zien er ook meer perspectief in voor de toekomst.

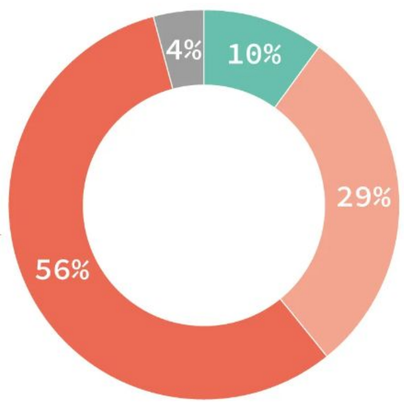


- Ja, ik maak wel eens gebruik van deelfietsen (bijv. OV-fiets) en / of een deelauto (bijv. Greenwheels)
- Nee, ik heb dit nog nooit gebruikt, maar zou dit in de toekomst misschien wel gaan gebruiken
- Nee, ik heb dit nog nooit gebruikt en zie voor de toekomst ook geen toegevoegde waarde om dit te gaan gebruiken
- Anders

In de veranderende OV-omgeving is ruimte voor een concept dat we 'Mobiliteit als Dienst' noemen, een reisplanner waar direct een betaalfunctionaliteit in zit voor alle reismogelijkheden en vervoerswijzen, en toegang tot alle manieren waarop je van A naar B kunt komen. De applicatie berekent op basis van je voorkeuren (denk aan lage kosten, hoog comfort, et cetera) je optimale reis. De provincie heeft Mobiliteit als Dienst nog in ontwikkeling.

### Lees het rapport: De toekomst van het OV in Brabant

Voor het complete onderzoek en informatie over onder meer de nieuwe 'Mobiliteit als Dienst-applicatie' die de provincie Noord-Brabant momenteel ontwikkelt, download het complete rapport op onze website/hieronder.

De toekomst van het OV in Brabant

Ontvang ons digitaal magazine

HET PON

# WAARDE VAN CULTUUR

**Alweer een paar maanden geleden – in juni – presenteerden we de Brabantse monitor Waarde van cultuur. Het onderzoek en rapport vormen samen een kennisproeftuin: niet eerder stonden zoveel gegevens over de culturele sector in Brabant bij elkaar. Het doet ons goed te zien dat Waarde van cultuur nu wordt gebruikt als belangrijk fundament voor het Brabantse regioprofiel.**

In deze monitor brachten we de Brabantse cultuursector in beeld. Zowel de aanbodkant als de waardering, beoefening en bezoek van Brabanders, en waar mogelijk vergeleken in de tijd - om ontwikkelingen zichtbaar te maken. En vergeleken we Brabant met ander provincies.

Download de Waarde van cultuur

## Regiopofiel, wat is dat?

De minister van OCW stelt zich met haar **brief Cultuur in open samenleving** als doel om meer ruimte te bieden aan de diversiteit van verhalen en kunstuitingen en aan een nieuwe generatie makers. Daardoor blijft het cultuurbeleid bij de tijd en het aanbod aantrekkelijk voor iedereen in Nederland. De minister nodigt hiervoor samenwerkende gemeenten en provincies uit om profielen op te stellen waarin zij hun gezamenlijke visie op kunst en cultuur in de regio beschrijven, de uitdagingen die zij zien en willen oppakken, de wijze waarop het rijksbeleid, lokaal beleid en regionale samenwerking kunnen bijdragen aan oplossingen voor deze uitdagingen. En de wijze waarop een en ander bijdraagt aan het landelijke cultuurbeleid: dit is een regioprofiel.

## Het Brabantse regioprofiel

De Provincie Noord-Brabant en de vijf grote steden hebben - als BrabantStad – de zomer gebruikt om de grote lijnen van het regioprofiel te schetsen. Eind september presenteerden zij het concept: **BrabantStad maakt het**. Op 1 november wordt de definitieve versie aangeboden aan de minister. De rol van Waarde van cultuur in dit regioprofiel is essentieel. Het regioprofiel bestaat uit vier inhoudelijke programmalijnen:

1. **Talentontwikkeling: de makers van kunst als vertrekpunt**
2. **Cultuureducatie als basis**
3. **Publiekswerking**
4. **Innovatie in (inter-)nationaal perspectief**

Aan de vier inhoudelijke programmalijnen zijn twee instrumentele lijnen toegevoegd. Eén van deze instrumentele lijnen is Monitoring: de Waarde van cultuur. In deze onderzoekslijn is het voornemen om te reflecteren op de ontwikkeling van de vier inhoudelijke lijnen. Het onderzoek De Waarde van Cultuur is volgens Brabantstad (de provincie en 5 grote steden) een eerste bron van kennis over de regio. Binnen dit programma wordt de onderzoekslijn die we met Waarde van cultuur begonnen zijn doorgezet. Het is wat BrabantStad betreft een eerste stap op weg naar een nieuw landelijk instrument.

## En nu?

De komende tijd gaat het PON, samen met de onderzoekspartners (Kunstloc (voorheen bkkc), Telos, Boekmanstichting en Pyrhulla Research Consultants) aan de slag met de doorontwikkeling van de monitor Waarde van cultuur, waarin de koppeling met het Regioprofiel belangrijk is. Begin december kijken we, samen met relevante stakeholders (provincie, gemeenten en instellingen), welke indicatoren op het gebied van de vier programmalijnen al in Waarde van cultuur zitten én aan welke kennis/informatie behoefte is binnen deze vier thema's. Op die manier blijft de monitor up-to-date en blijven we inspelen op actuele ontwikkelingen in de cultuursector.

Boekmanstichting Kenniscentrum voor kunst, cultuur en beleid · KUNSTLOC BRABANT · telos brabants centrum voor duurzame ontwikkeling · pyrrhula RESEARCH CONSULTANTS

Ontvang ons digitaal magazine

HET PON

# LEEGSTAND IN NOORD-BRABANT

**Net als de rest van Nederland heeft Noord-Brabant te maken met een groeiende leegstand van winkelcentra, maatschappelijk vastgoed, bedrijven, kantoren, boerderijen, kloosters en kerkgebouwen. De provincie wil met haar programma 'Brabantse Aanpak Leegstand' inzetten op het versterken van de omgevingskwaliteit door samen met Brabantse partners verdere uitbreiding van leegstand in Brabant te voorkomen en te verminderen.**

Dit wil de provincie realiseren door leegstaand vastgoed te transformeren, dat aantoonbaar bijdraagt aan maatschappelijke behoeften en opgaven. Een belangrijk uitgangspunt in dit programma is dat gemeenten zich actief inzetten. Wij hebben afgelopen jaar verschillende projecten uitgevoerd op het thema leegstand, zowel rondom Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB's) als rondom leegkomende kerkgebouwen.

## Brabantse aanpak leegstand: actieve inzet voor VAB's blijft nodig

**Leegstand en stoppende boeren zijn van alle tijden. Maar het gaat nu wel heel hard: tot 2030 zullen naar verwachting nog 20.000 tot 24.000 agrarische bedrijven in Nederland stoppen. In Brabant zal de totale leegstand oplopen naar 6,2 miljoen vierkante meter, of, omgezet naar een meer moderne rekeneenheid: 1.240 voetbalvelden.**

Een leegstaande stal of schuur is natuurlijk allereerst een probleem van de eigenaar zelf en zorgt dan ook vaak voor grote zorgen bij stoppende boeren. Hun leven is onlosmakelijk verbonden met de boerderij en hun toekomst (pensioen) zit vaak vast in de gebouwen. Maar de zorgen stoppen niet bij de boer zelf, ook voor de maatschappij zijn leegstaande stallen onwenselijk. Leegstaande stallen in het buitengebied zijn aantrekkelijk voor de georganiseerde criminaliteit, in het bijzonder rond de productie van hennep en synthetische drugs. Juist vanuit die maatschappelijke risico's is het van belang dat gemeenten, als eerste overheid, de leegstand in het buitengebied actief helpen aanpakken.

Om te kijken hoe en of deze provinciale aanpak werkt heeft het PON in het najaar van 2018, op verzoek van de provincie Noord-Brabant, een tussentijdse evaluatie van de Brabantse Aanpak Leegstand uitgevoerd. In het onderzoek nam het PON vooral de aanpak van de Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB's) onder de loep. Het onderzoek gaat in op de resultaten en mogelijke verbeterpunten.

Het blijkt dat de aanpak vele successen kent. Maar, gevraagd naar hun ervaringen met de Brabantse Aanpak Leegstand, geven de betrokken ook een aantal leerpunten en aanbevelingen voor de toekomst aan: Werk meer integraal en kies voor een gebiedsgerichte aanpak. Ga aan de slag in de geest van de nieuwe Omgevingswet. Dit vraagt om een manier van werken die uitgaat van richtinggevende principes en doelstellingen in plaats van regels. Gemeenten en provincie moeten niet langer uitsluitend sturen op regels, maar in de geest van de Omgevingswet sturen op doelen en kwaliteit. Hiervoor is een grote cultuurverandering in overheidsland noodzakelijk. Een enorme uitdaging die de komende jaren zal zorgen voor de nodige spanning, maar kan zorgen voor hele mooie duurzame en vernieuwende oplossingen.

Lees de rapportage: Brabantse aanpak leegstand

Bekijk de factsheet: Brabantse aanpak leegstand

## Aan de slag met kerkenvisies!

**Nu de leegstand van kerkgebouwen de komende jaren in een stroomversnelling lijkt te gaan komen stelt het Ministerie van OCW vanaf 2019 middelen ter beschikking om integrale kerkenvisies op te stellen. Deze middelen worden gestort in het gemeentefonds. Er is dus geen sprake van een subsidieregeling voor particulieren maar voor gemeenten om tot een gedragen keuze te komen voor welke kerken behouden blijven voor de eredienst en welke gebouwen aan de eredienst onttrokken zullen gaan worden. We noemen dit een 'Kerkenvisie'. Gemeenten zijn aan zet, maar kunnen dit natuurlijk met particulieren samen oppakken.**

Een kerkenvisie vraagt partijen om al in een vroeger stadium samen na te denken over de toekomst van de gebouwen. Het betreft niet alleen een cultuur-historische visie, maar een integrale visie op lokaal niveau. Het maken van zo'n visie is zo gemakkelijk nog niet. In de praktijk blijkt het vaak lastig om gezamenlijk tot oplossingen te komen. Dat komt omdat er veel verschillende partijen bij betrokken zijn. Je hebt te maken met bijvoorbeeld het kerkbestuur, kerkgangers, buurtbewoners, maar ook (lokale) ondernemers die ideeën hebben. Veel verschillende partijen betekent ook veel verschillende belangen en dat maakt het een lastig proces. Een onafhankelijke procesbegeleider biedt dan uitkomst. Deze persoon kan objectief naar de ideeën en argumenten kijken en het proces in goede banen leiden.

### Ondersteuning op maat

Wij hebben ruime ervaring met het vormgeven en begeleiden van dit soort complexe processen. Daarnaast beschikken we over verschillende passende werkvormen die tijdens het proces ingezet kunnen worden om de dialoog tussen verschillende stakeholders makkelijker te maken. Vanuit de ervaring met het thema weten we als geen ander hoe de processen het beste ingericht kunnen worden.

Een voorbeeld van zo'n werkvorm is de scenario maquette. Een scenario maquette gaat niet uit van het gebouw an sich, maar van het leven op die plek. Het is een mengvorm van een maquette en een cartoon. Het werken met de scenario maquettes biedt de mogelijkheid om vroeg in het proces verschillende stakeholders bij elkaar te brengen en in kleine groepjes op een creatieve manier nieuwe mogelijkheden te bedenken voor een plek of problematiek.

Deze creatieve manier van bouwen aan nieuwe scenario's zorgt ervoor dat, anders dan in een traditioneel gesprek, deelnemers op een toegankelijke manier en met een open blik met elkaar werken en in gesprek zijn over nieuwe oplossingen. Verschillende zienswijzen worden makkelijker geaccepteerd, waarbij je ziet dat deelnemers elkaar aanvullen in plaats van aanvallen. Hierdoor komt men tot mooie en nieuwe oplossingen!

### Benieuwd of deze methode geschikt is voor jouw vraag?

Neem dan contact op met Bo Broers via b.broers@hetpon.nl.

Ontvang ons digitaal magazine

HET PON

# Expeditiegids Brabant

**Opgaven, perspectieven en cijfers voor de Provinciale Statenverkiezingen 2019**

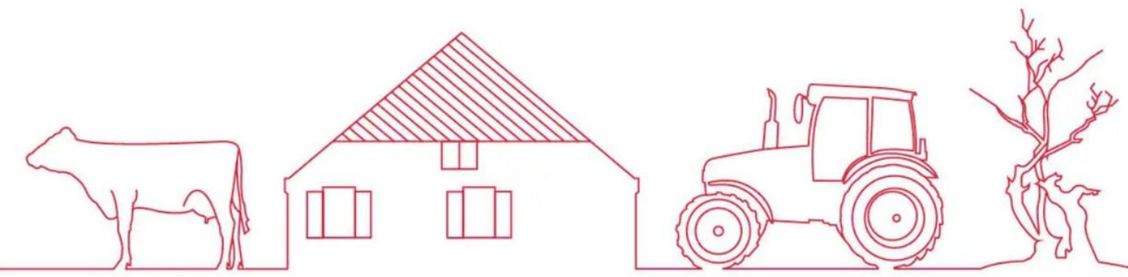

## Expeditiegids Brabant

**Een nieuwe stevige inhoudelijke impuls voor de Provinciale statenverkiezingen van 20 maart 2019. Dat was en is de belangrijkste doelstelling van de Expeditiegids Brabant. In eerste instantie bedoeld om politieke partijen en de schrijvers van de verkiezingsprogramma's te helpen de juiste keuzes te maken en om die keuzes naar een aansprekend verkiezingsprogramma te vertalen. Vervolgens om te dienen als toetssteen: is dat ook gelukt?**

Begin juli overhandigden de Brabantse kennisinstellingen BrabantAdvies, het PON en Telos de Expeditiegids Brabant aan Provinciale Staten van Brabant. Commissaris van de Koning, Wim van de Donk heeft het eerste exemplaar in ontvangst genomen en ook alle statenfracties hebben een exemplaar ontvangen. In de gids hebben de drie kennisinstellingen hun kennis en inzichten gebundeld. Naast de belangrijkste feitelijke ontwikkelingen in Brabant komen in vijf hoofdstukken de belangrijkste opgaven, inzichten en keuzes richting 2030 aan bod. De thema's van de vijf hoofdstukken: Concurrerend Brabant, Circulair en klimaatbestendig Brabant, Mobiel en verbonden Brabant, Gezond en samenlevend Brabant en (Be)sturend Brabant. In aparte kaders zijn andere thema's zoals Cultuur en erfgoed, Natuur, Werken en Leren en de Transitie Landbouw uitgelicht. De gids sluit af met tien (schrijf)tips voor een aantrekkelijk verkiezingsprogramma.

De Expeditiegids was in eerste instantie geschreven om politieke partijen te helpen de juiste keuzes te maken, maar is natuurlijk interessant voor een ieder die zich betrokken voelt bij de toekomst van Brabant. Wat ons betreft is de gids dan ook zeer geschikt om richting de statenverkiezingen met de Brabantse kiezer in gesprek te gaan.

### Top tien uitdagingen voor Nederland volgens Brabanders

**Op welke terreinen liggen volgens u op dit moment de grootste uitdagingen voor Nederland?**

| | in 2018 % |
|---|---|
| (Gezondheids)zorg | 73 |
| Milieuproblemen en klimaatverandering | 31 |
| Onderwijs | 30 |
| Veiligheid op straat | 26 |
| Integratie van minderheden (vluchtelingen en migranten) | 23 |
| Armoede | 20 |
| Werkgelegenheid | 19 |
| Huisvesting | 14 |
| Terrorisme | 13 |
| Mobiliteit (openbaar vervoer en wegen) | 13 |

*Bron: Brabantse burgers in beeld (het PON, 2018)*

**Lees de Expeditiegids Brabant**

Wilt u liever een exemplaar van de Expeditiegids ontvangen of heeft u nog vragen?
Neem dan contact op met BrabantAdvies via **info@brabantadvies.com**.

**Ontvang ons digitaal magazine**

HET PON